

Dones i plantes

Verònica, Diana, Sílvia, Angèlica, Laura, Margarida, Melissa, Rosa..., el món de les plantes és ple de noms femenins, potser per la seva bellesa i elegància, o possiblement com un gest de reconeixement a la dedicació i saviesa aportada des de temps immemorials per les dones.

L'ésser humà s'ha relacionat amb les plantes des dels seus orígens, aprenent a usar-les per a l'alimentació, la construcció i moltes altres finalitats. Molts dels coneixements sobre les plantes han quedat tradicionalment en mans de les dones que, al llarg de milers d'anys, han après a reconèixer i utilitzar un nombre elevat de plantes comestibles, medicinals i tòxiques.

Les dones han estat les encarregades de les tasques de selecció i recol·lecció de plantes, del seu cultiu als horts, de l'elaboració i conservació d'aliments, de l'extracció de principis actius i de la preparació de remeis naturals. Han estat elles, les dones de família, les remeieres, les sàvies i les parteres, les que han portat i transmès aquests coneixements al llarg del temps. Estudis recents mostren com, encara avui, al voltant del 70% de la informació popular recollida sobre medicina natural i alimentació ve de les dones, mentre que els homes es centren en les plantes per a la producció industrial i d'eines o per a la construcció.

Atès aquest protagonisme femení en el món vegetal, no seria desencaminat postular que, possiblement, la dona ha estat la "primera botànica" de la història. Fins i tot existeix la hipòtesi -tot i que difícilment demostrable- que les dones haurien fet els primers passos cap al naixement de l'agricultura. Potser per aquesta raó, moltes deïtats gregues i romanes associades al món vegetal són dones, com per exemple Ceres (Demetra per als grecs), deessa de l'agricultura i de les collites, i Flora (Cloris per als grecs), deïtat de les flors, dels jardins i de la primavera.

Com és sabut, en alguns períodes històrics les dones han estat perseguides per les seves pràctiques remeieres o pels seus coneixements botànics, en ocasions considerats màgics, i aquesta idea encara predomina en el nostre imaginari col·lectiu. D'altra banda, des d'una perspectiva científica, les dones sempre han estat poc considerades, quan en realitat s'ha demostrat que han estat fonamentals en avenços en camps com la botànica, la medicina natural o el descobriment de tècniques terapèutiques. Alguns exemples són Mary Broadfoot Walker (1888-1974), que fou la primera a desenvolupar un medicament fitoquímic, a partir d'una planta, per a una malaltia neurològica; Elizabeth Bugie Gregory (1920-2001), descobridora de l'estreptomicina, el primer antibiòtic efectiu contra la tuberculosi, o Fanny Angelina Eilshemius (1850-1934), que revolucionà el camp de la microbiologia amb l'ús de l'agar-agar (un extracte d'algues amb usos culinaris) com a medi de cultiu microbià.

La història no ha estat especialment generosa a l'hora de reconèixer degudament les notòries tasques i aportacions de la dona en tots aquests àmbits. Per aquesta raó, en aquest i altres números de *Milfulles* volem destacar la importància que la dona ha tingut com a científica i com a dipositària dels coneixements populars sobre les plantes. Parlem de dones com la botànica i dissenyadora Mary Agnes Chase, de la també botànica i fotògrafa Anna Atkins, de bruixes i trementinaires, de les àvies remeieres del Parc de la Pedra Tosca i de moltes més.

En una època on estem perdent biodiversitat, descuidant el vincle amb la naturalesa i oblidant els coneixements tradicionals, els estudis etnobotànics mostren que les dones han estat fonamentals en la preservació i el manteniment de la diversitat i dels recursos naturals, reconeixent el seu valor incalculable com a béns necessaris per a la vida.

Potser perquè les plantes són les productores primàries en la cadena de l'alimentació les veiem com a «mares». Així doncs, com bons fills i bones filles seves, convidem tothom, homes i dones, vells, velles i joves, a endinsar-se en la sorprenent i interessant relació entre plantes i ésser humà que és l'etnobotànica.

Viu, gaudeix i aprèn amb la nostra flora